

Tragedien i Gilbjerg – og et lys i mørket

For 80 år siden tilbage i 1930'erne blev Gilbjerg ramt af en ufattelig tragedie, da det lille landbosamfund blev hærget af en dødelig epidemi af lungebetændelse. Smitten ramte især små børn, og én efter én bukkede de yngste under.

HISTORIE

Louis Bülow, forfatter og historiker, Aarhus
redaktion.grindsted@jv.dk

GILBJERG: Vi skruer tid og sted otte årtier tilbage til Gilbjerg ved Hejnsvig, en bitte landsbyflække rundet af stoute bønder og ægte missionsfolk. Tilbage til 1930'ernes kriseramte Vestjylland, hvor gårde og husmandssteder på stribe blev sat på tvangsauktion, og nødstedte familier måtte stille op i lange køer foran sognets hjælpekasse for at søge fattighjælp.

Midt i al elendigheden med fattigdom og social nød blev Gilbjerg ramt af en næsten ufattelig tragedie, men de skæbnesvangre begivenheder er for længst indhyllet i glemslens tismørke. I dag bærer kun gravstene præget af årtiers patina på kirkegården i Hejnsvig vidnesbyrd om børnenes tragiske skæbnehistorie.

Svævede mellem liv og død
Dengang blev Gilbjerg hærget af en livstruende epidemi

af lungebetændelse, og den dødelige sygdom tog stadigt til og spredte sig som en løbeild over hele egnen.

Smitten ramte især små børn, og én efter én bukkede de yngste under – en elsket datter, en kær søn, et forgudet barnebarn. Endnu var penicillin ikke opfundet, og alene i Gilbjerg døde syv børn, ligesom også Hejnsvig blev hårdt ramt.

Den ellers barske doktor Ove Clausen fra Vorbasen måtte under et sygebesøg – træt og udmattet af overanstrengelse – sætte sig ved køkkenbordet og stille græde af afmagt.

Ole og Anna Katrine Kruse fra den store slægtsgård Godtrumgaard i Gilbjerg gik heller ikke ram forbi. Deres ét-årige søn Henning blev smittet med den livstruende lunge sygdom og svævede i ugevis mellem liv og død, mens doktor Clausen og familien desperat kæmpede for hans liv.

Som Katrine fortvivlet skrev: "Det har ikke set saadan ud i Hejnsvig Sogn siden den spanske Syge, med Syg-

dom iblandt mindre Børn ... Men Lægen kommer 2 Gange hver eneste Dag ... Vi vaager endnu hver eneste Nat med Damp ved lille Henning."

Da feberen steg til sit højeste, måtte doktor Clausen forberede familien på, at Henning måske ikke ville overleve natten. Den lørdag gik tiden i stå – frosset fast i familiens erindring. En dag, Katrine for tid og evighed gemte i sit hjerte: "... den Lørdag han var ringest - ja da var der Bud efter ham ... jeg glemmer aldrig den Dag."

Som et lys i mørket klarede den lille Henning fra Gilbjerg sig igennem – et Guds mirakel ...

Henning var den yngste

Ud af en slægt af ranke bønder skulle Peter Henning Kruse – for ham var det – senere i et livslangt virke gå forrest og betrede nye stier som en dynamisk foregangsmand.

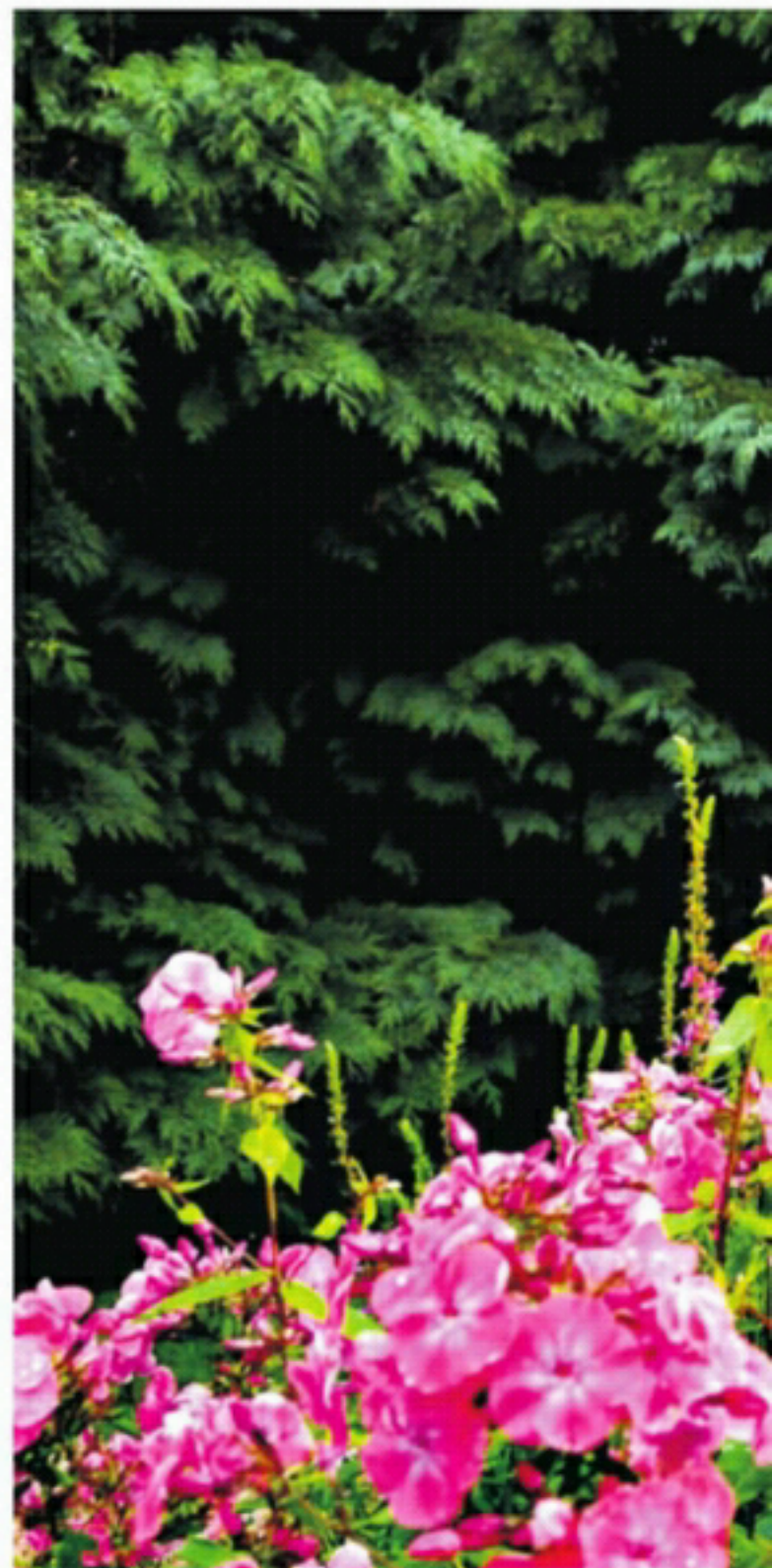
Lad os da endnu engang tage tilbage i tiden til tirsdag den 24. juli 1934, hvor solen fra morgen til aften skinner over Godtrumgaard

og sender sine stråler ind gennem de små vinduer som gyldne broer af lys. Ole Kruse havde overtaget gården omkring den 1. verdenskrig. En stor, firlænget gård med hvidkalkede længer og en gårdsplads med brønden et par favne fra stuehuset og et trætrug til vanding af heste og kreaturer. I bekvem nærhed af stalden en mødding med snadrende gæs og ænder og hanen, der sender sit gjald mod den blå sommerhimmel.

Netop den dag kommer Henning til verden som den yngste af søskendeflokken på fire, og naboer, familie og venner strømmer til fra nær og fjern for at lykønske med den lille.

25 år senere blev bondekønsen – ordholdende, uden svig og solidt forankret i vestjysk bondemuld – gift med sit livs Mona og overtog samtidigt den fædrene ejendom. Med tiden udviklede de én af Hejnsvigs største gårde til et mønsterlandbrug, og på Godtrumgaard kunne alle føle sig velkomne. Altid hjerte- og husrum og ekstra

Mona og Henning Kruse i juli 2009. Arkivfoto

plads ved bordet til den, der uventet dukkede op. En nabo, en forretningskunde eller en forhutlet vagabond – ingen bankede forgæves på deres dør.

Hegnssynsmand i Hejnsvig

Henning Kruse blev i årenes løb betroet en lang række tilidsposter. Lige hjemmehavende færdedes han på de bonede gulve til pindemadder og boblevand i AU/MLU Forsikrings – senere Topdanmarks – direktionslokaler, til møder som medlem af Københavns Handelsbanks Tilsyns-

råd som til kaffeslabberas og æblekage hos Maren i kærret.

Også som hegnssynsmand skulle han få brug for sine rige evner som mægler og brobygger i nabostridigheder krydret med alskens ævl og kævl.

Med et hjerte, der bankede for sognets børn og unge, tog Henning som leder, mentor og træner sig kærligt af generationer af Hejnsvigs yngste og fulgte dem i medgang og modgang et langt stykke henad livets landevej.

Tillad denne artikels forfatter at løfte lidt af sløret

arkivdk
Doktor Ove Hjort Clausen 1, Vorbasse. Foto: Lokalhistorisk Arkiv

Henning Kruse med moderen Katrine. Arkivfoto: Hejnsvig Sognearkiv

fra dengang. For 60 år siden kantede jeg mig ind i den gamle skoles gymnastiksal i Hejnsvig, hvor der med Henning som træner blev spillet bordtennis i KFUM-regi til den helt store guldmedalje.

Jeg mødte en verden af tilid og hjertevarme i et forjætted land, hvor Henning gav mildt gav plads til alle – ingen blev vrageret. Altid tillidsfuld og lydhør skabte han et fristed, der bogstaveligt talt emmede af fællesskab, nærvær og tryghed.

Hér oplevede Hejnsvigs børn og unge de første sej-

re på livets bane, hvad enten Henning betroede os at opstille bordtennisborde, at gøre rent, holde opsyn eller tog os med til klubkampe og stævner i det vestjyske.

Mødte hustruen i Indre Mission

Selv nu mange årtier senere tager gamle Hejnsvig-drenge fra dengang – i dag seje bedstefædre på pension – fra tid til anden ned af Memory Lane tilbage til uforglemmelige stunder med deres legendariske mentor.

Også indenfor kirken og i

Indre Mission har Henning i årevis været med i front. En søndagsskole-lejr i Indre Missions regi bragte ham og hustruen Mona på bølglængde for første gang som store børn. Som sin elskede livsledsagerske og bedste kammerat gennem 60 år har han nydt hendes opbakning og uvurderlige støtte som familiens omsorgsfulde bagland og samlingspunkt. De er velsignet med en børneflokk på fem, 15 børnebørn og ét oldebarn.

I 1991 overtog sønnen Ole Kruse den gamle slægtsgård

– endnu ikke fyldt 30 år – og Godtrungaard har i dag været i Kruse-slægtens eje i mere end 100 år.

En sand ildsjæl

En rød tråd gennem Hennings liv har været en dyb respekt for andre, og på smukkeste vis har han levet op til kaldet om at behandle mennesker ordentligt og anstændigt. Aldrig har der været noget med os - eller dem.

En hædersmand med tid til at stoppe op, snakke, lytte og give et smil tilbage – også med kammersjukkene fra

samfundets skyggeside. Engang på sygehuset faldt han i en timelang snak med en ensom og noget bedugget patient, der gerne ville sikre sig, at de to senere fik taget behørigt afsked – og derfor tog hans trøje med som pant.

Uden at lefle har den gamle bondekæmpe forenet et livslangt og frodigt virke med samfundssind og fine menneskelige kvaliteter. Med mod og vilje til at komme andre fordomsfrit i møde – at blive andres næste – har han formået at gøre en forskel og bygge de smukkeste

broer mellem mennesker.

Dengang i 1930'erne overlevede den lille dreng fra Godtrungaard som ved et mirakel den dødelige epidemi af lungebetændelse, der så tragisk hærgede Gilbjerg.

I dag en sand ildsjæl i godhedens tjeneste, der overalt – dus med alle og omgærdet med dybtfølt sympati og respekt – mødes af mennesker med noget på hjerte eller bare med et fortroligt *Dav, Henning...*